

ÉLETÜNK

XLI. évf. 11. szám (41. Jg. Nr. 11)

Az európai magyar katolikusok lapja

2009. november

„CSAK ÚGY VÁLUNK KERESZTÉNNYÉ, HA HITÜNK ÁTALAKUL SZERETETTÉ”

A pápa bevezető elmélkedése az Afrika-szinóduson

XVI. Benedek október 5-én, 9 órakor a vatikáni szinódusi aulában elmélkedésével nyitotta meg az Afrikával foglalkozó püspöki szinódus első általános ülését.

A Szentatya arra hívta a szinódusi atyákat, hogy az üléseken szívük nyitott legyen a Szentlélekre. „A világról alkotott valamennyi elemzésünk elégtelen, ha nem Isten fényével nézünk rá, ha nem ismerjük fel, hogy minden igazságtalanság, korrupció alapjában ott húzódik egy nem igaz szív, mely elzárja magát Istentől.”

A harmadik imaóra himnuszára utalva – amelyet az ülés elején imádkoztak el –, a pápa a Szentlélek három lényeges ajándékáról beszélt. Az első a „gyónás”, azaz az ember kicsinységének beismerése Isten előtt, mely egyúttal hálaadás is Isten ajándékaiért. „A tudományos és technológiai dolgok sokba kerülnek. Isten azonban ingyen adja önmagát. Az élet legnagyobb dolgai – Isten, a szeretet, az igazság – ingyenesek, és azt mondanám, hogy gyakran kellene erről elmélkednünk.”

A Lélek második ajándéka, az elsőből ered: miután az ember felfedezi az Istenrel való bensőséges kapcsolatot, teljes lényével kell erről tanúságot tennie. „Fontos, hogy a kereszténység nem gondolatok összessége, nem filozófia, vagy elmélet, hanem életmód, szeretet. Csak úgy válunk keresztényvé, ha hitünk átalakul szeretetté. A mi Istenünk egyrészt a Logos, az örök értelem, ez az értelem azonban egyben szeretet is. Nem száraz matematika alkotja a világegyetemet: ez az örök értelem tűz, szeretet. Már saját magunkban is meg kellene valósulnia az értelem és a szeretet, a hit és a szeretet egységének.”

A harmadik ajándék is kapcsolódik a másik kettőhöz: Isten szeretetét hírül kell adni az emberiségnek, minden embernek. „A szeretet nem egy ényeni dolog, hanem egyetemes. Egyetemes és konkrét. Ténylegesen meg kellene szüntetni a határokat etnikumok, és vallások között, és minden szükséges, konkrét lépést megtevé, nyitottá tenni azokat Isten egyetemes szeretetére.” □

Árpád-házi Szent Erzsébet
Feszty Mása (1895–1979) festménye
R. k. templom, Domaháza

ÁRPÁD-HÁZI SZENT ERZSÉBET

A női szív összes bájával és vonzásmával, a középkor mély kereszténységének szigorával, változatos fiatal élet várásával, s az égből emelkedő erény erettségével lép elénk. Tizenöt évesen már hitves, tizenkilenc évesen özvegy, huszonegy évesen halott Erzsébet, a kereszténység öröme és dicsősége.

Kisgyermek korában, amikor még olvasni sem tudott, már a templomban térdelt. Hibáit érző szívvel tette jóvá. Később sem imádságon, hanem a földön térdelt. Levette fejéről koronáját, mert megakadt a szemé Krisztus Urunk töviskoronáján. Megvolt benne az istenfélelem, s a hozzá való vonzódás érzéke, az Isten jelenlétének, az áhitatnak s a felebaráti szeretetnek érzéke, a könyörület és odaadás érzéke. Ezt a finom, bensőséges életet hirtette szét környezetére is.

Mit csodáljak benned, Árpád-házi Szent Erzsébet? Azt az örökséget hitéletet, amely a világból felsőbb, tisztább fénybe emelt, vagy kedves lelkiületet, amely erőszak nélkül mindent eligazított, eltűrt, lebilincselte és legyőzött? Azt-e, hogy huszonegy évesen már bejártad a Golgotát és a paradicsomot? Azt, hogy a szegénység köpenyét többre becsülte a császári koronánál?

Harmónia, Te Deum, Glória a Te egész életed, Istennel egyesült, gazdag, fogékony lelked élete.

Szent Erzsébet, segíts engem, a Te tisztelődöt Isten kertjébe, hogy a lelkeim ott fesejlen ki, viruljon és illatozzék. Amen.

(Prohászka O. alapján)

„EURÓPA FÖLDJE IS VÉRTŐL ÁZTATOTT”

Erdő Péter bíboros beszéde az Afrika-szinóduson

A római Szent Péter-bazilikában ünnepélyes szentmisével nyitotta meg XVI. Benedek pápa az Afrikával foglalkozó második püspöki szinódust. Október 5-től három héten át 244 szinódusi tag, köztük 197 afrikai püspök tanácskozott az Egyház kiegészítéséért, igazságosságért és békéért végzett szolgálatáról a fekete kontinensen. A tanácskozási tagok egy részét maga a Szentatya nevezte ki, köztük Erdő Péter bíborost, esztergom-budapesti érseket, az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsának elnökét. A bíboros a szinódus első napján szövegezte fel: mindenekelőtt tolmácsolta az európai főpásztorok szívélyes üdvözlését, emlékeztetve rá, hogy a földréz püspöki konferenciáinak elnökei azokban a napokban tartották plenáris üléseit Párizsban.

A találkozón beszámoltak arról a közös munkáról is, amelyet a CCEE és a SECAM – az afrikai és madagaszkári főpásztorokat tömörítő szimpózium – végez. Különböző afrikai és európai országokban kerül sor ezekre a megbeszélésekre, amelyek olyan témákkal foglalkoznak, mint a migráció, a rabszolgaság.

Erdő Péter bíboros ezután megállapította: „Európa földje is vértől áztatott”. Amikor a berlini fal leomlása után a földréz nyugati és keleti részének lakói, főleg a katolikusok, szabadon találkozhattak egymással, tudomást kellett venniük közös történelmünk összetettségéről. Főleg a kelet-európai népek, történelmük során gyakran úgy érezték, hogy gyarmati helyzetben vannak és kizsákmányolják őket. Még a modern kor első évszázadaiban is Délkelet-Európa egyes falvainak egész keresztény lakosságát ázsiai rabszolgapiaciakra hurcolták el.

Európa közelmúltjának történelme számos sebet hagyott maga után, amelyek még távolról sem gyógyultak be teljesen. Az emberiség történelmében legtöbb életáldozatot követelő II. világháború után a nyugat-európai népek közül a németek és a franciák, olyan katolikus politikusok, mint Robert Schumann, Konrad Adenauer és Alcide De Gasperi alapvető segítségével megtalálták a békes együttélés és a mélyen gyökerező kiegészítés útját. Ma Európa középső és keleti térségére vár a feladat, hogy keresse a szí-

vek kiegészítését, az emlékeztet megítésítését és az építő testvériséget.

Gyakran éppen a katolikus főpásztorok azok, akik elsőként nyilvánítják ki a kiegészítés jeleit, mint ahogy ezt a német és a lengyel püspökök tették. Kiegészítésünk nagy gesztusú kezdetben társadalmi számos csoportja értetlenül fogadta. Az említett kor néhány nagy teológusa, különösen Joseph Ratzinger, szenvedélyes szavakkal védelmezte ezt a profétiai tettet. Az utóbbi években a kiegészítés és a testvériség hasonló gesztusaira került sor többek között Lengyelország és Ukrajna, Szlovákia és Magyarország között.

A tömegtájékoztató eszközök gyakran nem szentelnek elegendő figyelmet ezeknek az eseményeknek.

(Folytatás a 8. oldalon)

ÉBEREN KELL VÁRAKOZUNK

Karl Rahner elmélkedése

Isten érkezésének erre az órájára éberem kell várakoznunk. A váratlanság végül is nem szabad, hogy meglepjen, hisz a halandó ember nem veheti rossznéven Istentől sem, ha neki is szüksége van bizonyos időre, míg elkészíti számunkra életünk ennyire döntő helyzetét.

Ezért aztán várakozásunk és készenlétünk, mely így a mindent, nem valami olyasféle elfoglaltság, melyet mindennapi munkánk mellett üzhetünk, bár jöllehet, ehhez a mindennaphoz kapcsolódik a hétköznapi, kifejezetten vallásos életünk.

Ezt is feltételezve, a hétköznap a maga hétköznapi erőnyeivel a sorsunkat eldöntő nagy órára várakozó készenlét ideje. Innen nyílik megkésztetett komolyságukat, sorsdöntő jelentőségüket a hétköznapi éretyek.

Természetesen nem lehet kijelenteni: az, aki „derék és jámbor” módon, ér-

nyesen éli mindennapjait, az bizonyosan megállja majd helyét az éltre és halálra szóló nagy helyzetekben is. A helytállás kegyelme olyan, melyet senki sem érdemelhet ki csupán mindennapjaival.

Ugyanakkor mégis a mindennapok mutatják meg az utat, melyen fel kell készülnünk a döntő helyzetekre. Épp a hétköznapi életben ajándékozhat meg Isten a nehéz helyzetekben szükséges kegyellemmel.

De Isten bölcs előrelátása szerint az is megtörténhet, hogy aki mindennapjaival nagyon középszerűen vagy rosszul bírkózik meg, mégis a nagy órán kiállja a próbát. Ilyen kegyelem is van.

Mégsem szabad vakmerően erre várnunk, a kicsi dolgokban kell bátorak lennünk, hogy remélhessük: Isten a nehéz órákban szükséges bátorság kegyelmét is nekünk ajándékozza. Ezért nélkülözhetetlenek a hétköznapi éretyek. □

LENNE EGY KÉRDÉSEM...

„Jézus – igen, Egyház – nem!”

Ez a mondas nem új találmány. Né-hány évtizeddel ezelőtt hallottam elő-ször, mégpedig németül. Abban az időben a fiatalok egy csoportjának volt a csatalkáltása, amivel ellenszen-vüket akarták kifejezni az Egyház, mint szervezet iránt. Ez persze sokré-tű fogalom. Kiindulópontként az Egyház németországi (katolikus és evangélikus) megjelenési formája szolgált. Nem lehet nem észrevenni, hogy a keresztény egyházak az állami szervekkel párhuzamos rendszer keretében működnek, a felettes hatóság benyomását keltik, jól fizetett alkalmazottakkal, bürokratikus szabá-lyokkal, hivatalos órákkal és kötelező anyagi hozzájárulással, az egyházi adóval, amelyeket – ez a német külön-legesség – az állam hajt be egy füst alatt az összes többi adóval, majd át-utalja az illetékes egyház kontójára. Mondanom se kell, hogy mindez az NSZK-ban hibátlanul működik, né-met alapossággal, pontossággal és megbízhatósággal. De éppen ez a baj. Efféle egyházi adó a fiatalok (és nem-csak ők) nem akarnak hallani. A radi-kálisok között egyszerűen kilépnek az Egyházból.

Mindez – és ezt nem győzik hangsú-lyozni – nem jelent vallástalanságot, különösen nem a kereszténység elutasítá-sát. Ezért „Jézus – igen!”, elfogadják tanítását, főként a felebaráti szeretetről, se-gítségéről, az erőszak kikapcsolásá-ról, de nem akarják, hogy az Egyház, il-letve annak képviselői beszéljenek az életükbe és előírják, hogy mit kell tenni-ük és mit nem, mit szabad és mit nem. Elvárják, hogy felnőttek kezeljék a hí-vő embert, aki lelkiismerete szerint dönt és rendezi be az életét.

Van ebben a gondolatmenetben vala-mi megejtő, mert nem alapítalak. Egyes szempontjait érdemes fontolóra venni. Ugyannyira, hogy maga II. János Pál pá-pa, amikor egyszerű fogadta a német püs-pököket, beszédében nagy elismeréssel nyilatkozott a Német Katolikus Egyház precíz működéséről, szervezeti hatásos tevékenységéről, de a végén feltette a kérdést: „De hol a Lélek?”. Ezzel a pápa rátapintott arra a veszélyre, melyet a né-met perfercionizmus az Egyház számára jelenthet: ha hiányzik a Lélek, az Egyház elveszti a lényegét.

Az Egyház hibái

Amit eddig mondtunk, a Német Kato-likus Egyházra vonatkozik. Sajátos hely-zetéből sajátos problémák adódnak. Eze-tet nem lehet egy az egyben összevetni a Világegyházban felmerülő nehézségek-vel. A közös csupán annyi, hogy hibák mindenütt történnek, de történtek is az Egyház kétezres éves történelme során mindenkor. Ennek magyarázata rendkí-vül egyszerű és kézenfekvő.

Amióta az Egyház alapítója, Jézus Krisztus – az evangéliumok beszámolója szerint – felment a mennybe, az Egyház tagjai kizárólag emberek voltak. Voltak közöttük rendkívüli tehetségek, kiváló egyéniségek, Istenből és Istenben élő lánglelkű szentek, de nem volt közöttük egyetlen angyal sem. Amiből az követ-kezik, hogy bármit gondoltak, mondtak vagy tettek, az magán hordta emberi mi-voltuk minden pozitív és negatív jegyét. Más szóval: az Egyháztól nem lehet el-várni, hogy tagjai ne kövessenek el hibát, sőt bűnöket, annak ellenére, hogy az Egyház célja pontosan ez: megmutatni az utat, amely Istenhez vezet, egyre in-kább kiküszöbölve a hibákat és elkerülve a bűnöket. Mert ezt a feladatot kapta ala-pítójától, hogy tovább vigye az időben a

Megváltás művét, amelyért emberré lett, és amelyet a Kereszten beteljesített.

1. A történelemben. Aki csak egy ki-csit is ismeri az egyháztörténelem elmúlt két évezredét, tudja, hogy alig volt kor-szak, amelyben nem történtek megdöb-bentő hibás döntések, erkölcsi kikiklá-sok, Jézus tanításának félreértése, vagy félremagyarázása. És mindez igen gyak-ran a legjobb szándékkal. Hányszor esett meg, hogy a tanítás tisztaságának védel-mében megfélemlítettek a legfontosabb parancs, a szeretet megvalósításáról, te-hát az igazság iránti szeretet révén elbu-kott a szeretet igazsága. Gondolok itt a különféle eretnekségek elleni háborús megmozdulásokra, a tévtanok hirdetői elleni kegyetlenségekre, hatalmi vissza-élésekre.

Igy aztán olyanok, akik az Egyház által a történelem folyamán elkövetett hibákat szokták illetékesen vagy kejelegve felsor-olni, nem kell, hogy megerőltessék ma-gukat: akad belőlük elég. Persze vannak olyan sokat hangoztatott vádák is, ame-lyekről a modern történelmi kutatás kiderít-te, hogy az Egyháznak vajmi kevés ré-ze volt bennük, ilyen például az inkvizí-ció kegyetlenségei, vagy a boszorkánype-rek. De ettől függetlenül van elég olyan vétség, amely miatt az Egyház mea-culpázhat. Tudjuk, hogy II. János Pál meg is tette. Semmi esetre sincs értelme ténye-ket letagadni, vagy mindenáron kimagya-rázni. Bármennyire szomorú és fájdal-mas, az őszinte beismerés és bánat előbb-re visz, mint valamiféle mentegetőzés, vagy magyarázkodás.

2. Korunkban. Ha valaki támadni vagy kritizálni akarja az Egyházat, bizto-san talál olyasmit, amibe beleakaszko-dhat. Hozzá tehetjük azonban, hogy ilyen egyre kevesebb van, részben azért, mert amit kifogásolnak, egyházi szempontok szerint nagyon is meggondolódó (pé-ldául XII. Piusz látszólagos hallgatása a zsidó holokauszt ügyében), részben pe-dig, mert olyan tanítást vagy erkölcsi szempontokat érint, amelyek az adott pillanatban az Egyház által leszöge-zett álláspontot képviselik (például abortusz, születésszabályozás, válás).

Ettől külön kell választani az olyan hi-bákat és bűnöket, amelyekért egyes egy-házi személyek felelősek. Közük első helyen kell említeni a főleg az Egyesült

Államokban és Kanadában nyilvános-ságra került szexuális visszaéléseket pap-ok és egyházi alkalmazottak részéről, fiatalokkal szemben. Ez rendkívül súlyos, és egyházi felettesek részéről azonnali közbelépést követel meg. Le-het, hogy egyes főpásztorok e téren túl lassan reagáltak, hogy elkerüljék a bot-rányt. Persze időközben az is kiderült egyes esetekben, hogy mondvasinált „botrányok”-ról volt szó, és egyes sajtó-organumok és bizonyos személyek a hát-terben üzletet akartak csinálni. Egyéb-ként azon is érdemes elgondolkodni, hogy hasonló esetek, amelyek kimutat-hatóan sokkal nagyobb számban fordul-nak elő állami intézményeknél, kollégium-okban, ifjúsági szervezeteknél és más vallások szerveinél, miért nem kapnak akkora nyilvánosságot. A dolgot nem kell és nem is lehet szépíteni, de nyilván nagyobb gondot kell fordítani a papne-velésnek erre az oldalára.

„Az Egyház útja az ember”

Ezt a mondatot II. János Pál pápa elő-ső körlevelében találjuk. Arra mutat rá, hogy az Egyház számára nemcsak megterhelés, hogy csak emberekből áll s ennél fogva hordozza azok gyöngesé-geit, hanem küldetés, hogy az embere-ket Jézus Krisztus által Istenhez vesse-se. Ismét csak az egyháztörténelem éb-reszt rá, mennyi áldás, milyen kegye-lemáradat töltötte be a világot az el-múlt két évezred során. Minden hiba és vétek eltörpül, ha összehasonlítjuk az-zal a temérdek jóval, amit az emberiség az Egyháznak köszönhet, és ezt annak ellenére, hogy kizárólag emberekből áll. De ez az emberekből álló Egyház mégis több, mint az emberek összessé-ge, mert benne él és működik láthatat-lanul, de valóságosan Jézus Krisztus. Pál apostol az Ő titokzatos testének ne-vezte, amely által él és ad életet. Ezért értelmetlen a címként szolgáló mon-dás: „Jézus – igen, Egyház – nem”. Jé-zus és az Egyház egységet alkot, sőt egyetlen valóság, nem választható széjjel. Mert ami benne emberi, azt minden korlátoltság ellenére Jézus tartja fenn: a szentségek által már most belekapcsolja az embert az Ő isteni éle-tébe. Ez az a mag, amely majd egyszer teljes virágba borul.

***

Mit csináljunk hát ezzel a szegény bű-nös Egyházzal? Ugyanazt, amit Jézussal, mert Ő az, aki megtisztítja, aki széppé, ragyogóvá teszi. Szeressük igazán, mert általa és benne Jézust szeretjük.

Frank Miklós

IMASZÁNDÉKOK

Novemberre

I.

Általános szándék: Hogy vala-mennyi férfi és nő a világon, különö-sen azok, akikre politikai és gazdasági téren felelősség hárul, soha el ne fele-dkezzenek a teremtés védelmére szóló elkötelezettségükről.

A klímaváltozásról írt tanulmányok megerősítik, hogy a Föld hőmérséklete jelentős mértékben emelkedett, és pedig többnyire emberi tevékenységeknek tu-lajdonítható okokból. A XX. század köz-életétől mostanáig a Föld átlagos hőmér-séklete 0,7 °C-kal nőtt, és a jelen század folyamán újabb 5 °C-kal nőhet, bizonyos földrajzi zónákban még többel is.

Aggodalomra adnak okot a megfi-gyelhető hatások és egyéb ezekhez kap-csolódó tényezők.

– 1960 óta megnégyszereződtek a ter-mészeti csapások, mint például a föld-rengések, áradások, orkánok, forgószel-ek és aszályok.

– Az a fenyegető veszedelem, amelyet az élettani sokféleség állandó csökkené-sékhát tározhatunk meg, „a globális ki-halás válságának” nevezték el. Az Egye-sült Nemzetek szerint 16 306 faj került ve-szélybe, vagyis minden négy emlősből egy, minden nyolc madárból szintén egy, a kétélű állatok egyharmada, a növé-nyeknek pedig 70%-a.

– 2030-ra az amazonasi erdők 670 ezer négyzetkilométerrel csökkennek.

– A jégmezők a várnál gyorsabban olvadnak, és az északi sarkvidék jégrete-ge meglehetősen összezsugorodott; kö-vetkezésképpen nő a folyó- és tengeri-zekek szintje, ez pedig áradásokat és egyre csökkenő partvidékeket hoz létre.

– Az emberi tevékenységek okozta szénhidrogén, bekerülve a tengerbe, növelik a tengeri környezet savasodását; számos fajt fenyegetnek, így többek kö-zött az osztrigákat és a kagylókat. Ve-szélybe kerülnek a korallzónák is.

– A második világháború óta a száraz-földi járművek száma 40 milliárd 680 millióra nőtt. Jelenleg 16 ezer lökhajtasos repülőgép van kereskedelmi használat-ban. A nevezett gépek által kibocsátott szénmonoxid az a gáz, amely a bolygónk felmelegedését leginkább okozza.

– Az erdőségek kipusztulása, az or-szágutak, töltések építése, a városok ter-jedése, az állatok természetes lakóhelye-nek mezőgazdasági és bányászati fel-használása, a parti vizek beszennyezése: mindez olyan körülményeket teremt, amelyekben kifejlődhetnek új és régi be-tegségokozó patogének, baktériumok, ví-rusok, mikroorganizmusok.

Ennyi tény elég ahhoz, hogy megért-sük: szembe kell néznünk a ránk leskel-dő fenyegetésekkel. Ez arra kell indítson, hogy imádkozunk erre a szándéka, a pá-pa kérésének megfelelően, és hogy szem-lél tartsunk saját élet- és fogyasztási-tí-lusunk felett.

Azok a népek és emberek, akik a leg-többet fogyasztanak, egyben a legtöbb szennyezést is okozzák; továbbá, mint mindig, a legkomolyabb következmények a legszegényebb nemzeteket sújtják, azo-kat az embereket, akik nem rendelkeznek a szükséges erőforrásokkal, hogy kivéd-jék a természet pusztulásából eredő ka-tasztrófákat vagy betegségeket.

2007. szeptember 1-jén XVI. Benedek pápa így írt a kérdésről: „A környezet megőrzése, a tartós fejlődés előmozdítása és a különös odafigyelés a klímaváltozásra nagy horderejű kérdések az egész emberi család számára. Egyetlen nemzet vagy ke-reskedelmi szektor sem veheti semmibe azokat az etikai implikációkat, amelyek minden gazdasági és társadalmi fejlő-désben jelen vannak. A tudományos ku-tatások egyre világosabban bizonyítják

(Folytatás a 4. oldalon)

KETTŐS ÜNNEP STUTTGARTBAN

Szeptember 20-án ünnepelték a stuttgarti Szent Gellért magyar katolikus egyházközség védőszentjének, Szent Gellért püspöknek és vértanúnak az emléknapiját, és első alkalommal lát-ták vendégül a külföldi magyarok lek-kipásztori ellátásával megbízott Cser-háti Ferenc esztergom-budapesti se-gédpüspököt, aki a szentmise fő-celebránsa volt.

Szentbeszédében a főpásztor – a Magyar Katolikus Püspöki Kon-ferencia legutó-bi körlevelét idéz-ve – a hit mai el-hajlásairól be-szélt, majd arra kérte híveit, hogy a nyugati szét-szórtságban is ma-radjanak hűsé-

gesek az igaz hithez, amelyet Szent Gellért hirdetett, és amelynek igazsá-gáról vértanúságával tett tanúbizony-ságot.

A szentmise utáni agapé keretében Cserháti püspök elbeszélgetett a Würt-temberg tartomány 13 részegyházából érkező magyar hívekkel. Az ünnepi alkalmon a Glo-ria cantus ifjú-sági énekkar, Faludi Edit, Nyeste Lilla, Kocsis Judit és Horváth G. Ottó művészek vé-gzetek zenei szol-gálatot; a szervezés az egyházközség csoportjainak és klubjának mun-káját dicséri.

Tempfli Imre stuttgarti magyar lelkész

Szentbeszédében a főpásztor a püspöki kar legújabb körlevelét idézte

A PÁPA CSEHORSZÁGI LÁTOGATÁSA

Az legatistaibb európai országnak tartott Csehországban tett háromnapos látogatást XVI. Benedek pápa szeptember utolsó hétvégéjén. Az MTI híradása szerint a legutóbbi népszámláláskor (2001) a csehek majdnem kétharmada hivatalosan is ateistának minősítette magát. (Az egykori NDK hitéletéről nincs birtokunkban adat – a szerk. megj.)

A Szentatya szeptember 26-án kezdte meg háromnapos látogatását a Cseh Köztársaságban, a „Krisztus szeretete a mi erőnk” mottó jegyében. A pápát Prágában Václav Klaus államfő, Miloslav Vlk bíboros prágai érsek és Ján Graubner, a Cseh Püspöki Konferencia elnöke fogadta. Václav Klaus köszöntőjében II. János Pál pápa látogatásáról is említést tett, amelyre röviddel a vasfűgöny lehullását követően került sor. „Hasonlóan szimbolikus az Ön látogatása is, hiszen éppen most ünnepelek 20. évfordulóját ennek a történelmi változásnak, amely egész országunkat, egész Európát és az Egyházat is érintette” – fogalmazott Klaus.

Üdvözlőbeszédében a pápa szintén beszélt a vasfűgöny leomlásáról, „a világtörténelem döntő jelentőségű eseményének” nevezve a 20 évvel ezelőtti történeteket. Részletesen kitért a négy évtizeden át politikai elnyomás alatt élt Egyház szenvedéseire, megemlítette Josef Beran (1888–1969) és František Tomášek (1899–1992) bíborosokat, akiknek súlyos üldözöttségben volt részük a kommunista rezsim alatt.

A repülőtérrel a pápa útja a kármelita kegytemplomba vezetett, ahol Miloslav Vlk bíboros prágai érsek és Ján Graubner olomouci érsek, a Cseh Püspöki Konferencia elnöke, valamint cseh katolikus gyermekes családok voltak jelen. A pápa letérdelt a kegyoltár előtt és csendben imádkozott, majd a Rómából magával hozott koronát a Gyermeke Jézus szobra elé helyezte. Sokak meglepetésére a pápa cseh nyelven mondta beszédét. A Prágai Kis Jézus arra emlékeztet, hogy Isten emberré lett – mondta a pápa, a világ valamennyi családjához intézve szavait, különösen azokhoz, akiknek nagy erőfeszítésére kerül, hogy gyermekeiknek biztonságot és méltó jövőt biztosítsanak.

A pápa ezt követően látogatást tett a köztársasági elnöknel a prágai elnöki palotában, majd politikai és közéleti személyiségekkel, valamint a diplomáciai testületek tagjaival találkozott.

XVI. Benedek pápa este a Szent Vitus-székesegyházban papokkal, szerzetesekkel, seminaristákkal és lelkeségi mozgalmak képviselőivel közösen végzett vesperás alkalmával mondott beszédében a kommunista diktatúra katolikus vértanúit, a szocializmus keresztényüldözésének csehszlovákiai áldozatait méltatta. A pápa arra buzdította a katolikus híveket, hogy erősítsék meg a vallási és erkölcsi értékeket a mai társadalomban, különös figyelmet szentelve a fiatalok nevelésére és az ifjúságpasztorációra. E feladatokat illetően az Egyház nem követel magának előjogokat, „csak azt kéri, hogy szabadon és az Evangélium szellemében végezhesse mindenkiért vállalt szolgálatát”.

Szeptember 27-én délelőtt a brnói Tuřany repülőtérén pontifikált szentmisét XVI. Benedek pápa, amelyen az AsiaNews szerint félmillió hívő, köztük számos európai pap, püspök és bíboros vett részt. A Szentatya – mint mondta – azért utazott Európa szívébe, hogy elmondja Csehország polgárainak, Európának és minden, biztos jövőre vágyó embernek: az egyetlen biztos és megbízható remény Istenben gyökerezik. Csehország megtapasztalta a náciizmus és a kommunizmus borzalmaikat; „a történe-

Imádság a Prágai Kis Jézus előtt
(Fotó: Filip Kotek)

lem megmutatta, milyen mélységeig süllyedhet az ember, ha döntéseiből és tetteiből kizárja Istent”. Az ember szabad, de a „szabadságot mindig el kell győzni a jó ügy érdekében”. A pápa azért jött, hogy elhozza „az üdvösség ősi, ugyanakkor mindig új üzenetét, amelyet az Egyház nemzedékről nemzedékre hirdet: a keresztre feszített és feltámadt Krisztus az emberiség Reménye!”.

A déli Úrangyala-imádság előtt mondott rövid beszédében a pápa arra kérte a cseh népet, hogy őrizze meg hagyományait. A Mária-imádság után a pápa köszöntötte a lengyel, szlovák, magyar és német zarándokokat is.

Szeptember 28-án a Szentatya szentmisét és beszédet mondott a Stará Boleslavból Melnikbe vezető út mentén található térségben, majd felolvasa a fiatalokhoz intézett üzenetét. A Stará Ruzyně nemzetközi repülőtérén tartott búcsúünnepségen mondott beszéde után emlékedett a magasba a pápa repülőgépe, hogy visszatérjen Rómába. □

MILLENNIUMZÁRÁS GYULAFEHÉRVÁRON

Mihály, Gábor és Rafael főangyalok liturgikus emléknapi ünnepi hálaadó szentmisével zárult le szeptember 29-én a Szent István király által ezer éve alapított egyházmegye jubileumi éve a gyulafehérvári Szent Mihály-székesegyházban.

A millenniumi évet 2008. szeptember 13-án nyitották meg ünnepi szentmise keretében a csíksomlyói kegytemplomban. A záróünnepséget vesperás, hangverseny, kiállítás, filmvetítés előzte meg már szeptember 26-ától kezdődően. Hétfő éjjel pedig virrasztást tartottak a székesegyházban.

Az ünnepi szentmise 10 órakor kezdődött, a szertartás főcelebránsa Franc Rodé bíboros, a pápa különleges küldötte volt. A székesegyházban egybegyűltek Jakubinyi György gyulafehérvári érsek köszöntötte.

Koncelebrált Erdő Péter bíboros, továbbá a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia számos tagja, határon túli magyar főpásztorok, Ioan Robu bukaresti érsek, Friedrich Wetter bíboros münchen-freisingeri érsek, Francisco-Javier Lozano érsek, bukaresti apostoli nuncius. Jelen voltak a romániai görög katolikus püspökségek, valamint az erdélyi unitárius, evangélikus és református egyházak főpásztorai is.

A székesegyház előtti teret már jóval a szentmise előtt megtöltötték a hívek
(Fotók: Gieszer Richard/MK)

A jubileumi évet lezáró hálaadó szentmise a Szent Mihály-székesegyházban

„Egyházmegyéknek nagyon régi. Történelme gyökerei visszanyúlnak az 1009. évre, amikor Szent István, Magyarország első királya összesen tíz egyházmegyét alapított, köztük letette az Erdélyi Egyházmegye alapjait is. Ez a helyi egyház, hála a Szentlélek oltalmának, fennmaradt a váltakozó és súlyos történelmi megpróbáltatások és viszontagságok közepette is. Töretlenül és tisztán megtartotta hűségét az Úr Jézushoz és Egyházához” – fogalmazott Franc Rodé bíboros szentbeszédében.

„Külön jelentőséggel bír az a tény, hogy ezt az évfordulót ebben a székesegyházban ünnepelek. A székesegyház az egyházmegye »köbe vésett arcúlatá«, az egybegyűlt közösség szimbóluma és tükröképe, a keresztény nép történelmi emlékezte, amelyet az szent épület elrendezésében és méreteiben rögzít. Ebbe a székesegyházba bevésszük az Egyház időben történő megtestesülésének maradványait, művészetében, kegyességében, minden püspök, pap és világi hívő áhítatában, akik a századok folyamán írták a történelmet és a hitét. Székesegyházak annak a jele, hogy a Feltámadott köztetek működött és továbbra is működik: az ő működését fejezi ki ennek az épületnek a szimbóluma, mondják el köveit” – fogalmazott.

Magyar Kurír

RÉGI FÉNYNÉL ÚJ SZÖVÉTNEKET GYÚJTANI...

Németországi Magyar Papi Konferencia Kufsteinben

Az ausztriai Kufsteinben gyűltek össze találkozóra október 5. és 8. között a németországi magyar lelkesek, hogy az ifjúsági pasztoráció lehetőségeiről tanácskozzanak. Választásuk nem véletlenül esett erre a helyre. Az ösök szellemét szerették volna felidézni, előtűk szerettek volna tisztelni. Garay Jánossal együtt vallják ugyanis: „Csak törpe nép feleldhet ős nagyságot! / Csak elfajult kor hős elődöket. / A lelkes eljár hősei sírjához / S gyűjt régi fényél új szövétneket!”

A találkozót célja most is a továbbképzés, az aktuális lelkipásztori problémák megbeszélése, a lelki töltődés, valamint a konfraternitás, a baráti szálak ápolása volt.

Az első nap délelőttjén két előadás hangzott el. Tempfli Imre stuttgarteri magyar lelkes a „Magyarok Kufsteinben” című történelmet idéző előadásában emlékeztetett az itt bebörtönzött magyar szabadságharcosokra és azok mártíromságára. A második előadást a találkozót szervező Cserháti Ferenc, a külföldi magyarok lelkipásztori ellátásáért felelős esztergom-budapesti segédpüspök tartotta. Ő a niederaudorfi magyar iskola és leányintézmény megszervezésének, majd működtetésének viszontagságos történetét vázolta, kiemelve az Egyház szerepét ebben a nemzet-megtartó tevékenységben.

Az első nap szentmiséjében külön is megemlékeztek az aradi vértanúkról, kivégzésük 160. évfordulója alkalmából.

A délután folyamán aztán a találkozó résztvevői részletesen beszámoltak egy-

szertett tapasztalataikat. Hangsúlyozták az internet, a szórólapok, az egyházközségi újságok, valamint a világi hívek (jelenen a lektorok) képzésének fontosságát.

A második nap délelőttjén a magyar vonatkozású helyek felkeresésére szánták. Ezért ellátogattak Niederaudorfba, ahol a II. világháború után a menekült magyarok egy nagy csoportja az ottani kármelita kolostor épületében tábori iskolát és leányintézményt szervezett. A kolostor előljárója előbb a templomot és a rendházat mutatta meg nekik, majd elvezette őket ahhoz az épületszámnyhoz, ahol ez az iskola 1945 és 1951 között működött. A hely előtt megilletődve az a javaslat született, hogy emléktábla elhelyezését szorgalmazzák az illetékeseknél.

Délután aztán ellátogattak Kufstein várába, ahol lerótták kegyeletüket az ott bebörtönzött mintegy száz magyar emléke előtt. Majd megnézték a város egyéb nevezetességeit is.

Este, mint mindig, baráti együttléttel zárták a napot a Szent Vér Kongregáció lelkipályorlatos házában.

Ez a mostani találkozó is egyfajta lelki oázis volt számukra, melyben feltöltődtek és bátorítást nyertek további munkájukhoz itt kinn, a németországi magyar pasztorációban.

Tempfli Imre
Stuttgart

A konferencia résztvevői a várbán

házközségeikről, külön kitérve a gyermek- és ifjúsági pasztoráció jelenlegi helyzetére. A beszámolókat után lelkes vita és élénk ötletbörze alakult ki. A résztvevők hangoztatták a hitoktatás elengedhetetlen szerepét. Kiemelték a hétvégi magyar iskolákkal és a cserkészettel való gyümölcsöző együttműködés fontosságát. Szó volt ezen kívül a ministránsoknak és a különböző ifjúsági csoportoknak a szentmisébe való jobb bevonásáról. Felhívták egymás figyelmét a lelkipásztori jelenlét lényeges voltára ezekben a csoportokban. Kicsérélték a miseovi, valamint a karácsonyi pasztorjátékok terén

Gyermekeknek

SZENTEK NÉPE

Ugye tudjátok, hogy Magyarország lakosságához képest aránytalanul sok érmet szoktunk nyerni az olimpián? De azt is tudjátok, hogy ugyancsak a létszámunkhoz képest igencsak sok szentet és boldogot adtunk a világnak? Ők nem aranyérmet, nem is ezüstöt vagy bronzot kaptak, hanem a hit és a szeretet babérkoszorúját, mivelhogy földi életükben jól teljesítettek, életüket jól „futották”. Ez a babérkoszorú persze csak képzeletbeli, ezért igaz rá az, hogy „hervadhatatlan”.

A Szentek élete vasok köztében oldalakon át olvashatjuk neveiket. A legihesebbeket ti is ismeritek, például Szent Erzsébetet, akit az egész világ tisztel és szeret. Vagy Szent Istvánt, aki országunkat alapította, Szent Imrét, a magyar ifjúság védőszentjét, Szent Margitot, akinek nemrégiben kezdték el felújítani kegyhelyét a róla elnevezett szépséges

szigeten. Nekik külön ünnepnapjaik vannak a naptárban.

Van azonban egy olyan nap – november 13. –, amelyen egyszerre ünnepeljük azokat a magyar szenteket, boldogokat, akiknek nincs külön emléknapjuk. Látjátok, ez a bőség zavara! Olyan sokkal dicsőíthetünk, hogy csak így tudták betenni őket a naptárba. És egyre nő a számuk...

Most a sok ismeretlen vagy alig ismert boldogunk közül csak egyet említenék: Boldog Magyar Antalt, aki elhagyta családját, vagyonát, hazáját, hogy zárandokként eljusson Rómába az 1350-es szentévre. 48 évig élt és dolgozott Itáliában, leginkább Folignóban, a Szentlélek Kórházban. Vezeklésével, nagy szeretetével példaképe lett mindenkinek. Most is Folignóban van, több mint 400 éve már a főoltár alatt egy úrnában. És azóta csodáival válaszol a hozzá forduló, közbenjárását kérő embereknek.

András bácsi

Fiataloknak

MINDENSZENTEK

Mindenszentek ünnepének megvan a maga sajátos, halk hangulata, hogy felidézzék azokat a kérdéseket, amelyek egy életen át foglalkoztatnak minden hívő embert: Lehet az ember boldog már itt a földön? Van-e boldogság, hacsak egy szusszanányi időre is, két megerőltető feladat, kihívás között?

Nehéz a válasz ezekre a kérdésekre, hiszen úgy tűnik, minden, ami ebben a világban történik, ez ellen van... De mégis, hitünk ezt sugallja: van, létezik válasz, lehet boldog az ember, a legnagyobb megpróbáltatásban, szomorúságban és félelemben is. A Hegyi beszéd (Mt 5, 1-12) boldogságainak felsorolása sem más, mint ilyen rendkívüli vészhelyzetek sora, amik felett

győzedelmeskedhet a hívő ember: szegénység, gyász, békétlenség, az igazság keresése, üldöztetés... A hívő ember, aki rendíthetetlenül hinni tud Isten jóságában, a Szabadítóban, aki kiáll minden bajba jutott ember mellett, aki minden rosszból kiutat kínál. Ez ember boldog lehet, még a legkiáztatlanabbnak látszó helyzetekben is. Mert az ember boldog akar lenni, s ezért a boldogságnak ilyen neveket ad: élet, béke, öröm, nyugalom, áldás, üdvösség. De a hívő ember azt is tudja, hogy ezeknek csak egyetlen forrása lehetséges: Isten, s az Ő megtestesült Fia, aki tökéletes módon élte ezeket, itt a földön, az emberek között.

Pál atya

IMASZÁNDÉKOK

(Folytatás a 2. oldalról)

hogy a környezetszennyező tevékenység, történjen bárhol, hatással van az egész világra. Ha nem vagyunk tekintettel a környezetre, cselekedetünk következményei nem korlátozódhatnak csupán egy térségre vagy népességre, mivel mindig megszökik az emberi együttélést, így tehát elárulják az emberi méltóságot, és megsértik azon állampolgárok jogait, akik egészséges környezetben akarnak élni.”

Ahogy a szándék megfogalmazása kiemelt: imádkozunk férfiakért és nőkért egyaránt, hiszen mindkét nem képviselve van a gazdasági és politikai felelősök körében. Nekik pedig a megoldást nem csupán technikai vonalon kell keresniük, hanem még inkább erkölcsi megfontoltsággal és eltökéltséggel, amely az egész világnépesség – és különösen a leggyengébbek – javát számításba veszi és megvalósítani akarja.

II.

Missziós szándék: Hogy a különféle vallások hívői, életük tanúságtételével és testvéri párbeszéddel adjanak világos bizonyítást arról, hogy Isten szava a békesség hordozója.

Világunkban folyton nő a vallási türelmetlenség; szomorú tény az, hogy emberek, hitük szempontjaira hivatkozva, odáig jutnak, hogy másokat meggyilkolnak. A pápa azt kéri: imádkozunk, hogy Isten nevét soha ne használják halált

vagy pusztulást célzó tervek igazolására. Isten neve mindig a békesség hordozója legyen! A legutóbbi évszázad és évtized a tragikus népirítások ideje volt: mindkét fél ugyanazt az Istent kiáltozta. Konkrét példákat könnyen említhetnénk.

Ha bárki, bármely vallás híveként, becsületesen hallgat Isten Lelkére, a béke embere lesz. Még ha üldözik vagy gyallazzák is, vagy ha az a veszély fenyegeti, hogy megölik, elutasítja az erőszak elérését. Valamilyen fokban mindenki eljuthat arra, amit a hívei Jézustól tanulnak: szeresse az ellenségét!

Ebben a hónapban tehát azért imádkozunk, amit II. János Pál pápa nyomán „Assisi szellemének” hívünk; ő 1986-ban a világvallások vezetőit Assisibe hívta, hogy a világbékéért imádkozzanak. XVI. Benedek 2006. szeptember 2-án azt írta: a vallási vezetők húsz évvel korábban a tanúságtétel nyelvén igazolták, „hogy az imádság nem oszt meg, hanem egyesít, és meghatározó elemét alkotja egy hatékony békepedagógiának, amely barátság, kölcsönös elfogadásra, a különböző kultúrákhoz és vallásokhoz tartozó emberek közötti párbeszédre épít. Ez a pedagógia szükségesebb, mint valaha, főleg ha az új nemzedékekre gondolunk. Sok fiatal, a vizsályoktól dúló világ térségeiben, arra nevelődött, hogy a gyűlölet és a bosszú érzése töltse el, olyan ideológiai összefüggésekben, amelyekben ősrégi keserűség magvait tenyésztik, és a szívek a jövő éroszakra készülnek.”

Ugyanezek a szívek valójában Isten megbékéltető közbelépésére várnak.

Claudio Barriga SJ
– Nagy Ferenc SJ

VAN, AKI TISZTÁN SZERETI

Imaest a tiszta szerelemért

Határainkon innen és túl sok ezren imádkoztak szeptember 23-án este a magyar ifjúság tisztaságáért, és tettek hitet amellett, hogy a tiszta élet nem egy érték elutasítása, hanem éppen egy érték megtartása és kiteljesítése.

Imaest a győri Szent Imre-templomban

Idén már másodszor került sor az „Imaest a tiszta szerelemért” rendezvény megtartására, amelyet ez év márciusában is megelőzött egy imakonferencia a magyar ifjúság tisztaság neveléséért. Tavaly az imaestnek még egyetlen helyszíne volt, a budapesti Egyetemi-templom, ahol mintegy kétszáz fiatal vett részt a rendezvényen. A kérdés aktuális és égető voltát mi sem jelzi jobban, hogy idén csak a budapesti helyszínen, az Üllői úti Örökimádás-templomban kétszer annyian voltak jelen, s ezenkívül még 13 város csatlakozott a kezdeményezéshez nemcsak Magyarországról, hanem Erdélyből és Kárpátaljáról is.

A budapesti helyszínen a Nyolc Boldogság Katolikus Közösség közreműködésével megrendezett imaest szentmisével kezdődött, amelynek főcelebránsa Bíró László katonai ordinárius, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia családreferens püspöke volt, aki egyben az egész kezdeményezés főtámogatója is. A szervezésben közreműködött Roska Péter, Fogassy Judit SDSH és Kiss Mónika SSS.

Bíró László homíliáját Gabrielle Kuby második rövidesen magyarul is megjelenő Only you (Csak te) című könyvéből származó idézetekkel kezdte. A német író elő is magyarul is megjelent könyve, amely *A nemek forradalma* címet kapta, komoly visszhangot váltott ki katolikus és nem katolikus körökben egyaránt. A szentbeszéd vezérgondolata pedig II. János Pál pápától származott, aki a következőket mondta az igazi szabadság mibenlétéről: „A szabadságot folyamatosan meg kell hódítani. Nem lehet egyszerűen csak úgy birtokolni. Ajándékba kaptuk, de megtartani csak hard árán lehet.” Az MKPK családreferens püspöke hangsúlyozta, hogy nem feltétlenül az az igazság, amit egy parlamenti vagy másfajta többség kimond. Ami törvényes, az nem feltétlenül igaz is. Amikor Pilátus feltette a kérdést, hogy kit bocsáson szabadon, a többség nem a megtestesült Igazságot választotta, hanem a rablógylkos Barrabást. Vannak dolgok, amelyekben nem a többség dönt. Ilyen például

a tiszta élet kérdése is, amellyel kapcsolatban a világi többség – sőt sok katolikus is – az igazsággal ellentétes nézeteket vall. A tiszta élet nem egy érték elutasítása – nevezetesen a szexualitásé –, hanem éppen annak a legmegfelelőbb helyen történő kez-

lése. A tiszta élet éppen a kapcsolatok gazdagságát és sokszínűségét nyitja meg az ember előtt, amelyben meg lehet élni a tiszta szeretet igazságát.

A szentmisét követően fiatal tanúságtételő házaspár lépett a közönség elé, akik saját életük alapján beszéltek arról, hogy tisztán élni nem mindig egyszerű, de mindenképpen megéri. Ezután kezdődött a szentségimádás, amelynek második felében a szervezők mécseseket osztottak szét a résztvevők között: akikben megszületett a döntés, hogy elkötelezi magát a tiszta élet mellett, mécsesét meggyújtva az Oltárszentség, Krisztus elé helyezte azt. Mindenki megértette, hogy ez az elköteleződés kevesebb, mint fogadalom, de több egy kegyes gondolatnál. Volt, aki nem is tudta megtenni, és a padban maradt a gyertyája. Akadtak olyanok is, akik felálltak és hazamentek. Akik ott maradtak, azok számára nagy élmény volt látni azt a sok fiatal fiút, lányt és szerelmespárt, akik egyedül vagy egymás kezét fogva tették le a mécsesüket az oltár elé annak jeléül, hogy tisztán szeretnének élni. Az imaest agapéval zárult a templom melletti belső udvarban.

Aki csatlakozni szeretne a tiszta szerelemért tartott következő imaesthez vagy imakonferenciához, vagy tenni szeretne a magyar fiatalság tiszta életre történő nevelése érdekében, az a tisztaszerelem@gmail.com címre küldhet e-mailt.

Budapest mellett idén a következő városokban rendezték meg az imaestet: Debrecen, Eger, Győr, Hégyeshalom, Kőcs, Nyíregyháza, Szeged, Szécsfehérvár, Szombathely, valamint a határokon túlról: Munkács, Marosvásárhely és Sepsiszentgyörgy.

Krúdy Tamás/MK

150 MILLIÓ GYERMEK DOLGOZIK
VILÁGSZERTE

Az UNICEF által készített gyermekvédelmi jelentés az első átfogó helyzetfelmérés a gyermekek jogainak sérüléséről, hiszen az adatok csaknem a világ összes országából érkeztek. A teljes tanulmányt november 20-án, az ENSZ Gyermekegyezmény kiadásának 20. évfordulóján teszik közzé.

Az UNICEF szerint 18 millió gyermek nő fel olyan családokban, amelyek háborúk vagy természeti katasztrófák miatt otthonuk elhagyására kényszerültek. Csak a 2007-es évben 51 millió olyan gyermek jött a világra, akiknek születését nem regisztrálták.

Enélkül kevés esélyük van, hogy iskolába járhassanak, ezért sokkal inkább ki vannak téve a kizsákmányolásnak és a bűnözésnek.

Előrelépésről számol be a jelentés a gyermekházasságok és a nők nemi szerveinek megcsönkítése elleni küzdelem terén, amely főleg az afrikai országokban gyakori. Az UNICEF szerint a beszámoló első lépés, hogy „a gyermekek számára olyan környezetet hozzunk létre, ahol biztonságban felnőhetnek és fejlődhetnek”. Ehhez sürgősen szükség van a megfelelő védelmi rendszerek kiépítésére. (Magyar Kurír)

Floridai levél

HÁLAADÁS NAPJA

Hálaadás napja „...az Egyesült Államok nemzeti ünnepe, november negyedik csütörtöke” – áll a Magyar Értelmező Kéziszótárban. Ünnepe, amelyet mindenki a családi körében, legközelebbi barátaival akar eltölteni. (Ajándékozás általában nincs.) Az autókлуб és az utazási irodák jelzései szerint ebben az időszakban még a karácsonyánál is többen vannak úton levegőben, aszfalton, vízen. A George Washington elnök által november 26-át ünneppé emelt napot 1863-ban Abraham Lincoln elnök változtatta át november utolsó csütörtökjére. A nagy hírű amerikai Webster lexicont idézve: „...november utolsó csütörtöke a hálaadás és a lakmározás napja: emlékezés a zárandók atyáknak az 1621-es, első termésért hálát mondó ünnepére.” A Webster azonban kifejejt egy „apróságot”. Azt, hogy már a zárandók atyák sem ünnepeltek egyedül. Együtt lakmároztak az őket ellenségesen fogadó, majd baráti segítők, életmentők váló irokkéz indiánokkal és törzsfőnökökkel. (Tarka kép lehetett.)

1620-ban az Anglikán Egyház tanait alaposan megkérdőjelezték, töle elkülönülni szándékozó vallásos csoport több mint száz tagja szállt hajóra. Az (Új)Angliát Amerikában megalapító puritánok nagyon rossz időt választottak az útjukra. A kereskedelmi hajósok által úgy-ahogy feltérképezett részen, egy barátságatlan novemberi napon léptek partra. Egy indiánok által elhagyott településen vetették meg a lábukat. Kegyetlen hideg tél várt rájuk. Betegségben, friss élelem hiányában sokan meghaltak, az irokkézek segítségével nélkül azonban még többen elpusztultak volna. És ők voltak azok, akik a jó idő beálltával megmutatták nekik, mit, hogyan kell vetni, tiltetni az új haza földjén. Rengeteg új növényt, állatot ismeretek meg. Új halász-vadász módokat tanultak. Megtudták, mit kezd az ember az eddig ismeretlen kukoricával, édes krumplicsal, meg a sosem látott hamvas áfonyával, vagyis a cranberryvel. Elsajátították a pulyka elkészítésének különböző módjait. (A vad pulyka ma is otthonos Mexikó és Észak-Amerika természet uralta vidékein.)

De hogyan értekeztek egymással? Lett volna tolmács a környéken? Szerencsére volt, mégpedig Squanto, a kalandos sorsú indián. Squantót gyermekkorában angol kereskedelmi hajósok rabolták el. A hajó kapitánya egzotikus ajándékként vitte magával a társaság mindenható tulajdonosának. A jó eszű gyerek hamar megtanulta az új nyelvet, s az angol kereskedők befogató tolmácsnak. Háromszor megszökött, mindháromszor elfogták. Végül hazai területen maradvá hasznosította a tudományát és megértte az első, az 1621-es jó termésért megtartott hálaadást, ünnepi lakomát.

Sajnos a következő századok alaposan tönkrétegették a jó kezdést. Évtizedek óta viszont lényegbe vágó változások láthatók. Többek között történelmi súlyú megnyilatkozás volt az 1988-ban, New York-ban megrendezett, óriási méretű megemlékezés. Több mint 4000, különböző törzsekből való indián és a zárandók atyák utódai jelenlétében ismerték el az indiánok (akkori) életmentő szerepét, valamint az I. és a II. világháborúban tanúsított hősiességüket. Wilma Mankiller, a cseroki törzs kimagasló egyénisége pedig megállapította: a századok megpróbáltatásai ellenére aktív a szociális, törzsi rendszerük, és minden mesterkedésekkel dacolva megőrizték a kultúrájukat és a nyelveiket.

Bitskey Ella, Sarasota

KÁRPÁTALJA KINTI ÉS BENTI SZÓSZÓLÓJA

Lapunk néhány éve Budapestre költözött egykori munkatársa, Skultéty Csaba újabb könyvvel jelentkezett: ezúttal kizárólag a Kárpátaljjal foglalkozó korábbi írásait gyűjtötte kötetbe. Néhány közülük már napvilágot látott főleg emigráns lapokban, illetve elhangzott a Szabad Európa Rádió adásában. A tetszetős kiadású könyv célja alighanem az, hogy ráirányítsa az olvasók figyelmét arra a szinte elfeledett vidékre, amely Trianon után előbb az újonnan alakult Csehszlovákia részévé vált, és amelyre a második világháború végén pedig még súlyosabb megpróbáltatás várt: a Szovjetunió fennhatósága alá került.

A szerző, Skultéty Csaba földrajzilag nézve szigorú értelemben csak majdnem kárpátaljai, mert a felvidéki Nagykaposon született – de az érettségét az első bécsi döntés nyomán ismét a Magyarországhoz tartozó Ungváron tette le. Ebben az időben családjának otthona is előbb Beregszász majd Munkács lett. Így vált szűkebb hazájává ez a térség – ahová azonban csak azután térhetett ismét vissza, hogy nyugdíjba ment a Szabad Európa Rádiótól, és a 80-as évek végén beállt enyhülés eredményeképpen – temetőlátogatás címen – látogató vizumot kapott a Szovjetunióba. Az akkori néhány nap élményeit könyvében számvetesként kezeli és a rendszerváltásnak nevezett történelmi cezúrát kiinduló pontnak tekinti a határ két oldalán élő magyarság közti kapcsolatot újraalakítása terén.

Mint írja, a Szovjetunió szétesése óta Kárpátalja magyarsága

könnyebben, emelt fővel vállalhatja nemzeti identitását, de életszínvonal a függetlenné vált Ukrajnában a pénz elérhetetlenebbé és a munkahelyek elvesztése, valamint a korrupció tobzódása következtében tragikusan visszaesett. Időközben az újraéledt ukrán nacionalizmus is gátlóan látszik a magyar kulturális élet új hajtásainak kibontakozását, kiváltképpen az anyanyelven folyó iskolai oktatást. Ismét csak a remény marad a sokat szenvedett kárpátaljai magyarság nemzeti kultúrájának megőrzésére: a kijevei kormány európai integrációs törekvései jelentik az egyetlen eszközt az ukrán nacionalista törekvések korában tartására, még akkor is, ha az Európai Unió – mint legutóbb, a szlovákiai nyelvtörvénnyel kapcsolatos fejlemények is tanúsítják – közvetlen aligha foglal állást a lényegében két országot érintő kisebb-szebb kérdésekben. További intő példát is idéz a „Kárpátalja magyarsága a viharok sodrában” című könyv előszavában Kun Miklós budapesti történész. Kun Miklós emlékeztet az Európai Parlament egy nemrég lezajlott meghallgatására, amelyen egy cseh képviselő hatalmas táblaképet mutatott be a háború utáni csehszlovákiai áldozatokról. A tragikus listán nagyon sokan szerepeltek, de köztük egyetlen magyar sem volt. Eppen ez a szomorú tény sarkallja azokat a jó értelemben vett hazaszerető írástudókat, mint Skultéty Csaba is, hogy a múlt hiteles és lankadatlan feltárása révén újból és újból felhívják a hazai közérdeklődés figyelmét a határokon túl élő és kulturális identitásukhoz ragaszkodó magyarok, ezúttal a kárpátaljaiak sorsára.

NYELV ÉS EMLÉKEZET

Vincke András (Skultéty Csaba: Kárpátalja magyarsága a viharok sodrában, Kairosz Kiadó, Budapest 2009.)

pai integrációs törekvései jelentik az egyetlen eszközt az ukrán nacionalista törekvések korában tartására, még akkor is, ha az Európai Unió – mint legutóbb, a szlovákiai nyelvtörvénnyel kapcsolatos fejlemények is tanúsítják – közvetlen aligha foglal állást a lényegében két országot érintő kisebb-szebb kérdésekben. További intő példát is idéz a „Kárpátalja magyarsága a viharok sodrában” című könyv előszavában Kun Miklós budapesti történész. Kun Miklós emlékeztet az Európai Parlament egy nemrég lezajlott meghallgatására, amelyen egy cseh képviselő hatalmas táblaképet mutatott be a háború utáni csehszlovákiai áldozatokról. A tragikus listán nagyon sokan szerepeltek, de köztük egyetlen magyar sem volt. Eppen ez a szomorú tény sarkallja azokat a jó értelemben vett hazaszerető írástudókat, mint Skultéty Csaba is, hogy a múlt hiteles és lankadatlan feltárása révén újból és újból felhívják a hazai közérdeklődés figyelmét a határokon túl élő és kulturális identitásukhoz ragaszkodó magyarok, ezúttal a kárpátaljaiak sorsára.

Vincke András (Skultéty Csaba: Kárpátalja magyarsága a viharok sodrában, Kairosz Kiadó, Budapest 2009.)

Sajnos, az embernek „mindig nagyobb a szeme, mint a szája” – még szellemi táplálékok esetében is! Hány könyv van például, amit megkívánunk, megveszünk, s aztán évekig hever a polcon anélkül, hogy olvasásához hozzájutnánk.

Karinthy Frigyes az „ideális poklot” úgy képzelte el, hogy ott mindenkinek el kell használnia (fogyasztania) az életében főlhalmozott dolgokat. Ez esetben – remélte – neki világos, meleg szoba, kényelmes karosszék jut majd osztályrészül, ahol „büntetésül” eleje tormozzák az életében mellőzött köteteket.

Nos, ilyen fájdalmas „revalidáció” számomra O. Nagy Gábor „Mi fán terem?” című, népszerű nyelvészeti munkája, melyben a magyar szlósok eredetét, jelentését boncolgatja érdekes, gondolatébresztő módon.

Megtudjuk belőle, hogy léteznek tösgyökeresen magyar, de vannak „vándor-szlósok” is, melyek térben és időben bejárták-bejárják az egész világot. Némelyeknek valamely népszokás, vallási rítus, szlósélen-hosszában elterjedt hiedelem (babona), másoknak esetleg felesébe merült joggyakorlat az alapja, de lehet anekdota vagy a köztudatba ivódott vicc „poénja” is.

Nem dicsekvésből, inkább egy régen elsüllyedt világ iránti elismerésből mondom, hogy a könyv olvasása számomra kellemes meglepetéssel szolgált: alig-alig találtam benne olyant, amit ne ismertem volna, s ezt, a középiskolai oktatás magas színvonalán kívül, kecskeméti születésű nagyanyámnak köszönhetem, aki (most döbbenek rá) a hangulatos, képes kifejezéseket, melyek a mai beszédből jóformán kiesettek, még magától értetődő természetességgel használta.

A nyelv, noha állandóan változik, a legszigorúbb emlékezzel rendelkezik. A szlósok kapcsán egész világ tárul föl előttünk.

Megelevenednek például az egykori mesterségek! Az „egy gyékényen árul valakivel” a piaci árbanok idézi, a „csavába kerül”, „cserben hagy” a vargák kémiai processzusaira, az „egy bordában szóttek őket” a háziiparra, az „egy füst alatt” és „rossz fát tesz a tűzre” nyitott keményű konyhákra utal. Fölvillan a régi főzési tudomány is, midőn ilyeneket mondtunk: „megissza a levét valaminek”, „ezután jön meg a fekete leves” (étkezés végén föltálat, sötét színű mártást értettek alatta, mely színt a főtt vértől kapta). A népi orvoslás többek közt a „mintha hájjal kenetnek” (dögönyöznek, masszíroznak) kifejezésben jut érvényre.

A „pártában marad” vagy „bekötik a fejét” szlósok esküivő szokásokat elevenítenek föl, a „kiteszik valakinek a szűrért” részint udvarlásra, részint munkaviszony megkötésére-fölbontására utal, a „kosarat kap” pedig hajdani várkissasszonyokat varázsol lelki szemünk elé, akik kosárban húzták föl éjszakánként a kedvesüket (ej, ej!), vagy ha a lovag nem nyerte meg tetszésüket, szakadt fenékű kosár leeresztésével adták tudára, hogy „le is út, fel is út”...

Ki gondolt manapság arra, midőn azt mondja, „nem teszi tűzbe valakét a kezét”, hogy a kéz tűzbe tevése a középkorban az istenítéletek egy formája volt; hogy a „lövés tesz valakét” a boszorkányok embert állattá változtató, a „hátraköti a sarkát” költő-oladó képessége célzó? „Kigyóbt-békát” is csak az ördög barátai kiáltottak, a „pálcát tör valaki fölt” pedig a halálos ítéletek német földről hozandák származott, jelképes cselekedete volt.

(Folytatás a 7. oldalon)

EGYHÁZ ÉS ÁLLAM, HÚSZ ÉVVEL A BERLINI FAL LEOMLÁSA UTÁN

A CCEE párizsi plenáris üléséről

Az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsa (CCEE) október 1. és 4. között Párizsban tartotta plenáris ülését Egyház és állam, húsz évvel a berlini fal leomlása után címmel. A tanácskozás résztvevői október 2-án találkoztak Nicolas Sarkozy francia köztársasági elnökkel.

A találkozó célja az volt, hogy bemutassa azokat a különböző modelleket és jogi megoldásokat, amelyeket az egyes európai államok dolgoztak ki annak érdekében, hogy a Katolikus Egyháznak törvényes státusz teremtse-nek, szabályozzák az államnak az Egyházzal, valamint az Egyház főbb pasztorális, szociális és oktatási szervezeteivel való kapcsolatát. A helyzet felmérésére a CCEE ta-

nulmányt készített, amelyben olyan kérdésekre keresték a választ, mint: mi a Katolikus Egyház jogi státusza az európai államokban? Milyen törvényeket vagy egyezményeket szüntettek meg a közelmúltban? Hogyan támogatják az egyes államok az Egyház karitatív munkáját (oktatás, beteg-ellátás...)? Milyen hatása van helyi szinten a különböző törvényeknek, szerződéseknek és egyezményeknek az európai intézményekben?

A plenáris ülésen több mint harminc európai ország püspöki konferenciájának képviselője vett részt. Erdő Péter bíboros Hertay Mária közpözüvésnek a Szűzanyát a kis Jézussal ábrázoló tűzománcát adta ajándékba a

francia köztársasági elnöknek az Élysée-palotában.

A tanácskozás végén kiadott záró üzenet hangsúlyozza: Európát komoly válság sújtja. A szülétek alacsony száma nem ad okot optimizmusrá. A püspökök azonban nem kívánják a balszerencse profétái lenni. Az élet védelme, a fogantatástól kezdve a természetes halálig, nem elvesztett ügy. Az Egyház optimizmusa nem emberi eredetű, hanem az Evangéliumból merít. Az üzenet utal XVI. Benedek tanítására, miszerint az Evangélium nem ideológia, hanem túlmutat minden világi eseményen, új fényben ragyogja be minden korban az emberi méltóságot.

Magyar Kurír

„BÉKESSÉG ISTENTŐL”

Beszélgetés az új párizsi főlelkésszel

A kérdés nem az, hogy „Miért?”, hanem az: „Hogyan?” – e szavak csengenek fülemben, miközben az interjúra készülök. *Gáspár István* atyával már néhány nappal kinevezése után volt alkalom találkozni, egy Párizs melletti kis település templomában. A misén elhangzottak mintegy jelzik a lelkes ars poéticáját: előrébb csak az víz, ha minden élethelyzetben a „Hogyan?”-ra keressük a választ, a „Miért?”-eket nem érdemes ismételnünk.

– Vizontagságok között az emberek gyakran ültetik az Istent a vádlottak padjára: miért pont most, miért velem történik mindez? – kérdezik. A Jóisten nem mindig akadályozza meg a keserves dolgokat az életben, de én hiszem, hogy a fájdalomtól is lehet jót kihozni, abból is lehet tanulni. Ezért én inkább ezt kérdezem: „Uram, hogyan akarsz engem ezen a nehéz helyzeten átsegíteni?” S miközben keresem a választ, hiszem, hogy a kihívásban is szeretet van, amiért hálás vagyok – így mesél hitvallásáról a lelkész.

István atya derűs mosolyát, a belőle áradó harmóniát és szeretetet már megtapasztalhatták hívei Franciaországban is. Gáspár István szeptember 5-étől vezeti a Párizsi Magyar Katolikus Missziót. Kinevezéséig változatos életút vezetett.

– 1968-ban, Budapestén születtem, ott is érettségiztem, azután az Egri Hittudományi Főiskolára iratkoztam be. 1988-ban vonultam be katonának egy évre, majd folytattam tanulmányaimat a teológus szakon. 1993-ban szentelték pappá a váci székesegyházban. Vácott és Mátraalján szolgáltam, később Máriaesnyőre kerültem, a Nagyboldogasszony-bazilika plébánosaként és az ottani Lelkigyakorlatos Ház igazgatójaként dolgoztam.

Idén tavasszal ajánlotta fel Beer Miklós püspök úr a lehetőséget a Párizsi Misszió vezetésére, ahol 23 év után megüresedett a lelkesi állás. Három nap gondolkodási időt kértem, ezalatt imádkoztam, hogy megtudjam, mi Isten szándéka. Végül igent mondtam, bár nehéz volt elhagyni Besnyőt, a gyönyörű kegyhelyet, ahol hét évem éltém és nagyon szerettem az ottani közösséget. Most, a következők hat évét, Isten hívására, Párizsban töltöm.

– *Hogyan fogadták Önt a francia fővárosban?*

– Nagyon sok szeretetet és bátoritást kaptam az itteni hívektől, amiért hálás vagyok, és amit köszönök. Az elmúlt hetekben sok honfitársamat sikerült megismerem, s lassan kialakulnak a baráti kapcsolatok is.

– *A parókia ajtaja mindenki számára nyitva áll. Kik lépnek be rajta leginkább?*

– Egrészt azok a magyarok, akik az '50-es években jöttek Párizsba. Ők sokáig nem voltak könnyű helyzetben, hiszen évtizedekig nem mehettek haza, egy bőrrönddel jöttek, sokan nyelvtudás nélkül, itt kellett új életet kezdeniük, egzisztenciát építeniük. Számukra a Misszió volt a magyar föld, ahol magyarul énekelhettek, imádkozhattak, beszélgethettek és megőrizték nemzeti hovatartozásukat. Nagy tiszteletet érezek ezért, s ezzel a tisztelettel szeretnék hozzájuk fordulni. Ugyanakkor sokan vannak, akik a rendszerváltozás idején érkeztek Párizsba, illetve olyanok is, akik napjainkban, meghatározott időre költöznek ki, munkahelyi küldetés, nyelvtanulás, vagy más célból. Én mindannyiunknak szeretném felkínálni a Misszió adta lehetőségeket, hogy – egy ún. „meghívó” egyház mintájára – azokból mindenki szabadon, örömmel választhasson.

– *Melyek ezek a lehetőségek? Tervez változtatást a Misszió életében?*

– Általában egy év kell ahhoz, hogy az ember elfogadják, megszeressék, és ennyi idő kell ahhoz is, hogy az új vezetőnek rálátása legyen az adott szervezet működésére. A régi, jó dolgokat, hagyományokat természetesen megőrizzük, ilyen például a könyvvásár, a szavalóverseny, a karácsonyi vásár. Továbbra is szeretettel várjuk a gyerekeket a magyar iskola óráira, illetve a hittanórákra. A legkisebbeket zeneoviba hívjuk. Ezeknek az alkalomnak közösségkövacsoló szerepük is van, ezért is fontosak. Ugyanakkor szeretnék újdonságokat bevezetni.

Az egyik alapvető dolog: a párizsi magyar közösség tagjai bármikor elérnek, személyesen, mobiltelefonon, e-mailen, sőt még Skype-on is. Hiszen érték vagyunk itt. Mivel fontosnak tartom a *lélektől lélekig való kapcsolattartást*, felkínáltam a lehetőséget arra is, hogy mindenkit meglátogatok, aki ennek örül.

A jövőben szeretnék elindítani egy *kurzus házaspároknak*. Máriaesnyőn évente 60-70 esküvőt tartottunk, sokat foglalkoztam jegyespárokkal és házaspárokkal is, ezt a tapasztalatot, ha igény van rá, szeretném átadni a Párizsban élőknek.

Együttal jelképesen is átnyújtok egy meghívót személyesen kísért *Szent Ignáci lelkigyakorlatra*, mely segít az ima elmélyítésében, az életcél mélyebb megismerésében és Isten szeretetének megtapasztalásában. A lelkigyakorlat otthon végezhető, napi 1 órában, egy kísérelővel, akivel 3 héten át rendszeresen találkozik a lelkigyakorlatot végző személy. Ebben is az itt élők szolgálatára kívánok lenni.

Indul az *imaiskola*, felnőttek részére. A közeljövőben szeretném azt is bevezetni, hogy a vasárnapi szentmise előtt rövid *liturgiagyakorlatot hallgassunk meg*, segítve a szentmisére való felkészülést.

Várjuk azoknak a jelentkezését, akik *felöltött korukban szeretnének megkeresni, elsőáldozni vagy bérállkozni*.

Szeretnék ismét rendszeresíteni a *fiatalok találkozóit*, lehet jelentkezni az *énekkarba*, és még két, apró újítás: a bejáratánál kosarakat helyeztünk el. Az egyikbe be lehet dobni azokat az *imaszándékokat*, amelyekért kérjük a közösség imáját a vasárnapi szentmisén. A másikban *szentírási idézetek* vannak, ki-ki húzhat belőle, kérve az Urat, hogy ezen keresztül szóljon most öhozzá.

– *Számos ötletet, feladatot, tevékenységet sorolt fel. Vannak segítők?*

– Már most is vannak önkéntesek, akik sokat segítenek. Írtam egy levelet a híveknél a vállalható feladatokról, valamint a szentmise után is ismerttettem azokat a területeket, ahol mód van a Misszió életébe való bekapcsolódásra. Fontosnak tartom a feladatvállalást, akár alkalmasszerűen, akár rendszeresen, hogy mindenkinek legyen egy kis részterülete, amiért felel, és amit jó szívvel tud végezni, ezáltal is még inkább magának érezze a prébániát.

– *Ön nagy hangsúlyt fektet arra, hogy minél családiasabbá tegye a Misszió belüli közösséget.*

– Úgy tapasztaltam, hogy szoros kötelék és összetartozás jellemzi a Párizsi Magyar Katolikus Missziót. Szeretnék a krisztusi szeretet és egység további épí-

TUDÓS ÉS INTÉZMÉNYVEZETŐ

Borbándi Gyula 90 éves

A Münchener Magyar Intézet és a Katolikus Magyar Értelmiségi Mozgalom (Pax Romana) közösen rendezett ünnepség keretében köszöntötte a müncheni magyar kulturális élet közismert és közkedvelt személyiségét, Borbándi Gyulát, abból az alkalomból, hogy szeptember 24-én töltötte be – csodás szellemi és testi frissességben – 90. életévét.

Vendégelőadóként sikerült megnyerni Borbándi barátját, Pomogáts Bélát, a neves irodalomtörténészt és az Anyanyelvi Konferencia elnökét, aki hazai szemszögből elemezte „Az emigráció küldetése és tapasztalata” címen a nyugatra menekült magyarság által alkotott értékeket. Ezek nem egyszerűen hitelesebben szolgálták a nemzeti kultúrát és identitást, mint a hivatalos otthoni szervek. Borbándi Gyula ebben vállalt szerepét és érdemeit Pomogáts Béla, az előadását követő eszmecsere végén az alábbiakban méltatta „Müncheni Műhely” címen.

Pomogáts Béla előadását, mely a müncheni Magyar Katolikus Misszió nagytermében folyt le, és Borbándi Gyula az azt követő köszöntését az összegyűlt közönség lelkes tapsal fogadta és élte a fiatal jubilánst.

Müncheni Műhely

Nemzeti kultúránk sok száz esztendő története során – egyszerűen amiatt, hogy állami létünk szinte mindig töredezett és csonka volt – mindig szükség volt olyan áldozatos személyiségekre, akik egymaguk vállalták egy máskülönböző intézményes és szervezett műhely feladatait. Talán elegendő, ha Kazinczy Ferencre, az Erdélyben intézményszervező Kós Károlyra, a nemzeti önismeret szellemi műhelyét kialakító Németh Lászlóra vagy éppen a modern katolikus kultúra gondozására vállalkozó Rónay Györgyre hivatkozom. Valamennyien (és még sokan mások) hatalmas feladatokat vállaltak magukra, személyes alkott munkájuk mellett az intézményszervezés sokrétű feladatait. Közéjük tartozik a most pátriárkai korban lévő Borbándi Gyula, akinek egyszerre kellett vállalnia a tudós kutató, a publicista és az intézményvezető tennivalóit, és minthogy megkapta a hosszú élet kegyelmét, müncheni műhelyében ma is ezeknek elvégzésén dolgozik.

Ünnepelt barátunk sokoldalú és igen kiterjedt munkásságának akár csak érintőleges bemutatását egy ünnepi köszöntő még csak meg sem kísérelheti. Ez egy tudományos munkaközösség és egy nagyszabású tudományos pályakép feladata volna. Könyvek sora, folyóirat-tanulmányok, újságcikkek légiója áll mögöttük, ezek mellett a Szabad Európa Rádió egyik vezetőjeként végzett sok évtizedes

munka: előadások és kommentárok garmadája, valamint annak a közéleti szerepnek a jelenben még alig dokumentált szellemi hozzájárulása, amelyet a nyugati magyar emigrációban töltött be, és amelynek eszméletető és bátorító hatása évtizedeken keresztül volt érzékelhető a magyarországi (és erdélyi és felvidéki) szellemi életben, a politikai kultúra alakulásában.

Most, ezen ünnepi alkalommal, csupán emlékezni tudok barátunk legfontosabb műveire, pontosabban kutatási irányaira. Borbándi Gyula egyéni kutatásai nyomán írta meg a magyar népi mozgalom történetét, a nyugati magyar emigráció életrajzát, a Szabad Európa Rádió és a müncheni Új Láthatár történetét, elkészítette a nyugati magyar irodalom lexikonját és bibliográfiáját, mellettük számtalan tanulmányban helyezte mérlegre a huszadik századi magyarság történelmének, művelődésének, irodalmának eseményeit. Méltán kapta meg a Magyar Köztársaság legnagyobb tudományos elismerését: a Széchenyi-díjat.

Tudósa valló alapossgal tevékenykedett, ráadásul olyan szellemi közegben: az emigráció szellemi közegében, amely már csak helyzete következtében is nehezen tudta elkerülni az elfogult ítélekhez csapdáit. Érdemes felidézni azt, hogy Borbándi Gyula egy 1988-as interjújában (Budapesten, amikor már hazalátogatható) beszélt a történetíróról, mondhatnám: „tacitusi” („sine ira et studio”) etikájáról: „A célon nem az volt, hogy ítélekem, jöllehet nekem az elmúlt negyven évben igen éles harcaim voltak a magyar emigráció különféle politikai csoportjaival. De miután nem politikai vitáitortartok akartam imi, hanem történelmet, méltányosan kívántam kezelni mindenkit, aki ebben a négy évtizedes történelemben szerepet játszott.” Példamutató kijelentés – különösen, ha arra gondolok, hogy a magyar (a magyarországi) szellemi életben a racionális és méltányos vitakultúrát miként váltotta fel a személyes vagy pártédekek következtében forrongó düroham. Igen, Borbándi Gyula terjedelmes életműve nemcsak a kutatói szorgalom és megbízhatóság tekintetében kínál példát, hanem a vitakultúra tekintetében is. Elmondhatom, hogy magam több mint három évtizede ismertem személyesen Borbándi Gyulát, és büszke vagyok arra, hogy barátai szálak kötnék hozzá. Sokat tanultak tőle mindazok, akik nemzetünk és nemzeti kultúránk történetével foglalkoznak, a múlt értelmét és tanulságait keresik. Nemcsak megbízhatóságot és vitakultúrát, a munka tiszteletét és szeretetét is. Úgy tudom, hogy barátunk most is: kilencvenévesen dolgozik, készíti a magyar emigráció történetének harmadik kötetét (amely a mögöttünk álló másfél évtized fejleményeivel foglalkozik). Most, hogy barátai és hívei nevében is további szellemi frissességet és biztos alkotóerőt kívánok neki, teljesítménye és munkabírása is azt sugallja, hogy dolgozni mindig érdemes, akár a mostoha viszonyok ellenére is.

Losvai Andrea Ida

Pomogáts Béla

HÍREK – ESEMÉNYEK

Az éhezések okai

Az Afrikával foglalkozó püspöki szándékú Jacques Diouf, az ENSZ Élelmiszer- és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) elnöke cáfolta azt a hiedelmet, amely szerint az éhezők számának növekedése egyenesen arányos a világ népességének növekedésével. „Az éhezések oka a vízhiány, az élelmiszert pazarló gazdag országok és a táplálékot nélkülöző szegény országok közötti szakadék, valamint a felhőborító tény, hogy a gazdag országok megsemmisítik azt a táplálékot, amit jogi akadályok miatt nem adományozhatnak az éhezők országoknak. Ezek állnak az éhezések hátterében, nem a lakosság létszáma. Ezek mögött pedig sokszor a szolidaritás hiánya és sokunk önzése áll.”

A pápa Nagy-Britanniában

Sajtóértesülések szerint XVI. Benedek pápa jövőre hivatalos látogatást tesz Nagy-Britanniába. Ez lesz az első hivatalos államipap látogatás a szigetországra, ha II. János Pál 1982-es útját lelkipásztori útnak tekintjük – írja a The Times. Így Benedek pápa feltehetően találkozni majd II. Erzsébet királynővel és az Anglikán Egyház vezetőivel. Az utazás a lap szerint jóval szeptemberre várható. Londonon kívül a pápa valószínűleg felkeresi Birminghamet, Oxfordot és Edinburgh-t.

Eucharisztikus Világkongresszus

Az 50. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszust 2012. június 10. és 17. között rendezik az ír fővárosban, Dublinban. A jubileumi találkozó témája: Eucharisztia – Közösségekben Krisztussal és egymással. Az eucharisztikus világkongresszusok az ifjúsági világtalálkozók mellett Egyházunk legnagyobb esemé-

nyei közé tartoznak. A legutóbbi kongresszusra a kanadai Québecben került sor 2008-ban, mintegy 200 ezer ember részvételével.

Szentek a művészetben

Hatalom és kegyelem címmel Európa népeinek szentjeiről szóló művészeti kiállítás nyílt október 7-én a római Palazzo Venezia-ban. A közönség számára a tárlat 2010. január 10-ig látogatható. A kiállítás mintegy száz nagy mester műveit mutatja be. A tárlat létrejöttéhez a párizsi Louvre, a londoni National Gallery és a madridi Prado járult hozzá a műalkotások rendelkezésre bocsátásával.

Megújult a székesegyház

Az 1721 és 1746 között épült Szent Anna római katolikus plébániatemplom – 1993 óta a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye székesegyháza –, a hazai barokk építészet nagyszerű alkotása immár megújulva várja a betérőket Debrecen szívében. Bosák Nándor, a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye püspöke a felújított templomot hálaadó szentmisében áldotta meg szeptember 20-án.

India ragaszkodik Teréz anyához

Az indiai külügyminisztérium szóvivője megerősítette: India elutasítja Albánia kérését, hogy szülőhazájába szállítsák Boldog Kalkuttai Teréz anya földi maradványait. Teréz anya „indiai állampolgár volt, és saját hazájában nyugszik. Fel sem merül a kérdés, hogy elszállítsák” – nyilatkozta Vishnu Prakash külügyi szóvivő. Sunita Kumar, a Szeretet Misszionáriusainak szóvivője abszurdnak nevezte az albán kérést. „Üdvözljük Delhi döntését. Teréz anya Kalkuttáé, Indiáé”. □

SZÁJRÓL SZÁJRA

A nagy mesemondó

Ebben az esztendőben ünnepeltük Benedek Elek születésének 150. évfordulóját. A megemlékezések életének, munkásságának sokoldalúságát mutatták be az általában csak meséit ismerő közönségnek. Hiszen már azt is csak kevesen tudják, hogy udvarhelyszéki székely lófő család sarja volt. Hogy az ő fia volt Benedek Marcell író és tanár, regények, irodalomtörténeti és esztétikai munkák szerzője. A pszichiáterként úttörő tudós Benedek István publicista és művészet-történész pedig unokája. De térjünk vissza az ünnepelt mesemondó Elek apó életéhez. Hogy bölcsésztanulmányait Székelyudvarhelyen és Budapesten végezte, továbbá az, hogy már diákként is részt vett néprajzi gyűjtőmunkában, nem lepte meg olvasóink táborát. Az sem, hogy mint újságíró tevékenykedett a Budapesti Hirlapnál. Sokkal inkább az, hogy 1887-től 1892-ig országgyűlési képviselő volt, és a közközlés kérdéseivel, a népjelnyelv és népköltészet témakörével foglalkozott.

A napilapok és folyóiratok felsorolása, amelyeknek szerkesztője, munkatársa volt, meghaladja ennek a megemlékezésnek a kereteit. Viszont, hogy 1889-ben Pósa Lajos társa volt az első hazafias szellemű gyermeklap, Az Én Újságom szerkesztésében, feltétlenül kiemelten említésre méltó. Ezt követően Sebők Zsigmondot támogatta a Jótételezők útján indításánál. A Kisfaludy Társaság 1900-ban választotta tagjai sorába. Közben elkészültek meseátolgozásai az ifjúság számára: a Grimm-mesék átírása, valamint az Ezüst- majd az Arany Mesekönyv. A legjobb magyar mesekönyvek voltak ezek, más átdolgozásokkal együtt. Önkenyesen kiragadott és közel

sem teljes felsorolás műveinek sorából: a 13 kötetes Nagy magyarok élete, az 5 kötetes Magyar mese- és mondavilág, történelmi és irodalomtörténeti munkák, versek, színdarabok. Bizonyára sejtik olvasóink, hogy a Nagy magyarok élete – Tóth Béla A magyar anekdotakincse mellett – fiatalaságom óta gyakran forgatott olvasmányom volt.

Hogy Bardócz Orsolya déd- vagy netán ükunokája-e Benedek Eleknek, bizony nem tudom. De hogy az ő összeállításában, az ő válogatása után új Benedek-kötet látott napvilágot Kisbaconi versek címmel, azt igen. Egy erről szóló recenzió hívta fel a figyelmemet az évfordulóra és szolgált ösztönzővel ezeknek a soroknak írásánál. A versek ihletője a szülőfalu, Kisbacon, a gyermekek, a család, no meg az állatok. Közvetlenségük, egyszerűségük, a gyermekek iránti szeretet, magukkal ragadják az olvasót és a bennük rejlő tanítás észrevétlenül keríti hatalmába a megszólítottakat. Néhány verscím, izelítőtül: Húsvéti ének, Mezei élet; vagy a fát ültető örömet közvetítő Szép kerek almafa és A vén fa árnyékában... Meg néhány emlékversek, mint például a következő: „A szeretet drága kincs, / Földön ennek párja nincs, / Oszd meg mással, mégse fogy, / Sőt így lesz még nagyobb”.

1921-ben Benedek Elek hazatért Kisbaconba, a trianoni békeszerződés értelmében Romániához csatolt otthonába. Az ifjúsághoz szóló A Cimborba című lapot szerkesztette. A magyarsághoz tartozást, a magyar nyelv megőrzését szolgálta itt is haláláig, 1929. augusztus 17-ig. Írói végrendeletének utolsó három szava: „... fő, hogy dolgozzanak”.

Közreadta: Ramsay Gyöző

LELKIPÁSZTORI LÁTOGATÁS HOLLANDIÁBAN

Magyarok Nagyasszonya ünnepére emlékeztek a Hága és környékén élő magyarok.

Az eseményt különlegessé tette számukra a külföldön élő magyarok püspökének látogatása és a hágai Szűz Mária Szeplőtelen Szíve-templomban celebrált ünnepélyes püspöki szentmise, melyen nagy számban vettek részt honfitársaink, nemcsak a környékről, de Hollandia egész területéről.

A látogatást a hágai magyar egyházi közösség vezetősége szervezte. A Szentmisén Oribabor-Berényi Julianna elnök köszöntötte a püspököt. A helyi egyház képviselőit két holland pap koncelebrálta: Péter JIM Kwaaitaal és JJA de Boer, MHM. Diakónusok: AJC van Aerde, Boronkai József, akolitusok: Leo Elshout, Szivák János voltak.

Cserháti Ferenc esztergom-budapesti segédpüspök szentbeszédében emlékezett: „Magyarok Nagyasszonya tisztelete nem nemzeti öntetszéltség, elmélázás nemzeti múltunk jámbor hagyományai fölött, hanem olyan komoly üzenet, tanítás, amire ma is szükségünk van és ami ma is utat mutat.” Felhívta a figyelmet a Magyar Katolikus Püspöki Kar legutóbbi körlevelére, egyben nemzeti kultúránk ápolására és keresztény hitünk gyakorlására szólított. „Az idegenbe került embert különösen fenyegeti az a veszély, hogy megfeledkezik szülőföldje értékeiről és válogatás nélkül veszi át az új környezeti hatásokat; olyan káros befolyások alá kerül, amelyek veszélyeztetik hitét, jó erkölcsét, eltávolítják Istentől, a helyes vallás gyakorlataitól...”

Magyarok Nagyasszonya ünnepére „elénk állítja az új embert, aki hitt annak beteljesedésében, amit az Úr mondott neki (Lukács 1,45); arra int, hogy létünk és egész történelmünk kiteljesedésétől...”

Kisgyerekek köszöntik Cserháti Ferenc püspököt

NYELV ÉS...

(Folytatás az 5. oldalról)

Valamikor bizony a szó szoros értelmében is képesek voltak „szíjat hasítani a bűnösök hátából”, ezzel súlyosbítva a kiszabott akasztófát. A „lakatot tenni valakinek a szájára” (temetőben találtak összelakotott állkapcsokat!), az „ágról szakadt” kifejezés pedig bitófáról levágott hullákra utal.

Sok mondás különféle állatkínzások emlékével terhes: „köti az ebet a karóhoz”, „kiebrudal valakit”, „ordít, mint a fába szorult fereg” (a „fereg” ezúttal csapdába ejtett farkast, toportyánfereget jelent).

Ki hinné, hogy „Kukutyin”, ahová „zabot hegyezni” szokás küldeni embertársainkat, valóban létező puszta a régi Torontál megye északi határán, Deszk és Kiszombor között; s ha egy mesebeli lakodalommal kapcsolatban azt írják, hogy „Hencidától Boncidáig folyt a sárga lé”, akkor egyrészt egy Berettyóújfalutól nem messze lévő, ma is virágzó községet (Hencida) emlegetünk. Boncida pedig a Bonchida nevű, Kolozs megyei falu nevéből alakult? (A

se, az új Ég és az új Föld csak akkor lehetséges, ha Istent Fiát befogadjuk, ünnemtáitásai hűségesen követjük, és megadjuk neki az Istennek kijáró dicsőséget...” – emlékeztetett a főpásztor.

A szentmise végén a gyermekek virágcsokrokkal köszöntötték a külföldi magyarok püspökét, majd virágokat helyeztek a Magyarok Nagyasszonya lábai elé. A szentmisén közreműködött a Bally házaspár hegedűn és gordonkán, Hegyi Barnabás orgonán.

A hágai magyarok ünnepe a magyar nagykövetség termeiben folytatódott, ahol Tóth Miklós, a hollandiai protestánsok képviselője köszöntötte a hazánkba érkezett vendéget. A hágai egyházi közösség magyaros étellel és itallal látta vendégül az egybegyűlteket. Az est során zártkörű kerekasztal-beszélgetésre került sor, ahol Nickl Károly és Komarnicki Egon számoltak be a hollandiai magyar katolikus egyházi élet múltjáról és jelenéről. A püspök hozzájárulásában a relativizmus diktatúrájáról, az ökumenikus törekvések kilátásairól és az európai kultúra válságáról beszélt.

Lelkipásztori látogatása irányt mutatott a hollandiai magyaroknak keresztény életük gyakorlásához, hitükben való megerősödéséhez, valamint ahhoz, hogy az Istenhez vezető jó úton járjanak.

Oribabor-Berényi Julianna elnök

„sárga lé” alatt sáfrányos lakodalmi hűslevelet kell érteni).

Némely szólás valamely híres költeményt idéz: „Szegény tatár!” (Kisfaludy Károly: A bánkoldó férj), „othagy csapat-papot” (szabadon Petőfitől), „hiba van a kréta körül” (Arany János: A betyár).

„A kocka el van vetve” történelmi anekdotából származik. Julius Cezar állítólag ezt mondta, midőn a gall háborúba indult, átkelt a Rubicon nevű folyón, tudva, hogy nincs többé visszaut.

Természetesen, mindez csak szeszélyes tallózás a hatalmas anyagban. Föl akartam hívni a figyelmet a magyar nyelv csodálatos szépségére, gazdagságára, fantázia-bőségére!

Befejezésül még annyit, hogy a nyelv élő, állandóan mozgásban, fejlődésben lévő valami. Szólások manapság is keletkeznek, de csak az idő fogja eldönteni, melyik felel meg a nyelv igazi szellemének, melyik váltik majd annak szerves részévé. Hogy csak egy példát mondjak, mindnyájan használjuk az „ez van, ezt kell szeretni” kifejezést, noha legtöbbünk bizonyára régen elfeledte, melyik viccenek volt a csattanója.

Saáry Éva

